

80 jaar Slag om de Schelde

Plan van Aanpak

Inleiding

Tussen de zomers van 2024 en 2025 herdenken en vieren we voor de tachtigste keer dat we in onze regio en ons land in vrijheid leven. Na een jarenlange bezetting wisten geallieerde troepen vanaf het najaar van 1944 ons land in ruim een half jaar tijd te bevrijden, waarna in mei 1945 de vrede werd getekend.

Die bevrijding ging niet zonder slag of stoot. Er vielen veel slachtoffers. Overal in de wereld, maar zeker ook bij ons in de gemeente Borsele. Onze streek was eind oktober en begin november 1944 het toneel van de Slag om de Schelde. Een erg belangrijke slag, die ervoor zorgde dat de toegang tot de Westerschelde en daarmee tot havenstad Antwerpen werd vrijgemaakt. De tol was hoog. Alleen al in de huidige gemeente Borsele kwamen 150 burgers en ongeveer 7500 soldaten om het leven. Nog veel meer mensen raakten gewond, of verloren eigendommen.

De Slag om de Schelde was lang een 'vergeten slag', waarvoor weinig aandacht was. Daarin komt steeds meer verandering. Tijdens de herdenking van 75 jaar vrijheid, in 2019 en 2020, was er veel animo om de oorlog te herdenken en vrijheid te vieren. Ook in de gemeente Borsele werd op verschillende plaatsen, manieren en momenten aandacht besteed aan deze herdenking.

De gemeenteraad gaf in januari 2023 opdracht om ook uitgebreid stil te staan bij de herdenking van '80 jaar Slag om de Schelde'. De opdracht om plannen vanuit de samenleving te inventariseren, bundelen, faciliteren en promoten levert dit plan van aanpak op. U leest hierin hoe initiatiefnemers en belangengroepen bij elkaar zijn gebracht, hoe samen bestaande initiatieven zijn geïnventariseerd en is nagedacht over nieuwe ideeën, welke activiteiten Borselse organisaties en groepen in 2024 en 2025 willen organiseren, hoe wij dit samen willen aanpakken en welke financiële middelen hiervoor nodig zijn.

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Inhoudsopgave	3
Aanleiding en kaders	4
Motie.....	4
Doelstellingen en kaders.....	4
Wat hebben we tot nu toe gedaan	6
Werkgroep.....	6
Raads werkgroep.....	6
Brainstormbijeenkomst	6
Comité 80 jaar Slag om de Schelde	6
Provincie	8
Wat willen we doen	9
Lijst activiteiten	9
Overige kosten	16
Verantwoording.....	16
Financiën.....	17
Vergelijking met 2019/2020.....	17
Bijdragen van derden	18
Personele capaciteit.....	18
Hoe nu verder	19
Bijlage 1: motie gemeenteraad dd 12 januari 2023	20
Bijlage 2: beknopt overzicht activiteiten en gevraagde bijdragen.....	22

Aanleiding en kaders

Motie

De gemeenteraad van de gemeente Borsele nam op 12 januari 2023 een motie aan met als onderwerp '80 jaar bevrijding' (zie *bijlage 1*). Via de motie gaf de raad opdracht om te inventariseren welke initiatieven in onze gemeente als doel hebben om '80 jaar Slag om de Schelde' te herdenken, en te bekijken hoe er eenheid in die activiteiten kan worden aangebracht. Aanvankelijk was de opdracht om in december 2023 een plan van aanpak en begroting aan de gemeenteraad voor te leggen. In overleg met de raadswerkgroep Slag om de Schelde werd in een vroeg stadium besloten deze datum te verleggen naar maart 2024. Zo konden initiatiefnemers wat minder ver van tevoren hun plannen maken en indienen.

De gemeenteraad ontving in december 2023 een memo waarin de stand van zaken van het project op dat moment werd beschreven.

Doelstellingen en kaders

De doelstelling van het project '80 jaar Slag om de Schelde' is om – samen met initiatiefnemers en belanghebbenden – een plan op te stellen voor de herdenking van 80 jaar Slag om de Schelde en de viering van 80 jaar vrijheid in de gemeente Borsele. Het herdenkingsjaar loopt van augustus 2024 tot juni 2025. De opdracht zoals die werd verwoord in de motie van 12 januari 2023 leidt tot de volgende omkadering van het project:

1. Bestaande en nieuwe initiatieven van inwoners en organisaties worden zo goed als mogelijk gefaciliteerd en ondersteund door de gemeente.
2. De gemeente gaat actief op zoek naar inwoners en organisaties die nieuwe initiatieven willen opzetten. Samen met hen wordt gekeken naar de opzet, kosten en haalbaarheid van hun plannen. Dit geldt ook voor organisatoren die een bestaand initiatief eenmalig willen uitbreiden.
3. Met de activiteiten bereiken en betrekken we jong en oud en waar mogelijk brengen we hen samen.
4. Waar mogelijk sluiten we aan bij bestaande (regionale of landelijke) activiteiten.
5. Bij de organisatie van evenementen in het kader van '80 jaar Slag om de Schelde' gelden de gangbare regels voor de organisatie van evenementen in de gemeente Borsele.
6. Financiële bijdragen van de gemeente Borsele aan initiatieven in het kader van '80 jaar Slag om de Schelde' worden verleend in de vorm van subsidie. Specifiek voor dit project wordt daarom een subsidieregeling opgesteld.
7. Het krediet dat de gemeenteraad beschikbaar stelt voor de herdenking van Slag om de Schelde is flexibel inzetbaar. Dat wil zeggen: mochten de kosten voor een voorgenomen activiteit lager uitvallen, en de kosten voor een andere activiteit hoger, dan is het mogelijk om de overgebleven middelen van de eerste activiteit in te zetten om de hogere kosten van de tweede activiteit te dekken.

8. Het zwaartepunt van de herdenking van de Slag om de Schelde vindt in onze gemeente eind oktober/begin november plaats. Het herdenkingsjaar '80 jaar Slag om de Schelde' omvat een veel langere periode: van augustus 2024 tot juni 2025. Dat geeft de mogelijkheid ook aan te haken bij onder meer de landelijke herdenking van 80 jaar vrijheid, in mei 2025. Waar mogelijk proberen we activiteiten daarom te spreiden over het herdenkingsjaar.

Wat hebben we tot nu toe gedaan

In januari 2023 nam de gemeenteraad de eerdergenoemde motie aan. Die vormt de basis voor het initiatief '80 jaar Slag om de Schelde'. Daarna zijn de volgende stappen gezet:

Werkgroep

In het voorjaar van 2023 startte een ambtelijke werkgroep van drie personen met de voorbereidingen. Deze groep komt sindsdien regelmatig bij elkaar. De groep heeft vooral een faciliterende rol. De leden ervan denken mee over de opzet van initiatieven, onderzoeken subsidiemogelijkheden en bekijken hoe de gemeente praktisch kan helpen bij de organisatie of uitvoering van activiteiten. Ook organiseert de werkgroep zelf een aantal gemeentelijke activiteiten die binnen het initiatief '80 jaar Slag om de Schelde' vallen.

De werkgroep houdt ook contact met de provincie over mogelijke samenwerking.

Raadswerkgroep

De gemeenteraad hecht, gezien de unaniem aangenomen motie van januari 2023, grote waarde aan de uitvoering van het initiatief '80 jaar Slag om de Schelde'. Om de raad nauw te betrekken bij de voorbereidingen en uitvoering van de plannen, is een raadswerkgroep opgericht. Die bestaat uit de raadsleden Laura Stroosnijder, Gerard Verkuil en Mitchel Vermeulen. In de voorbereidingsfase hadden zij regelmatig overleg met de ambtswerkgroep. Inmiddels hebben deze raadsleden plaatsgenomen in het Comité 80 jaar Slag om de Schelde – later meer over dit comité. De ambtswerkgroep en de raadswerkgroep blijven ook in de komende periode sparringpartners.

Brainstormbijeenkomst

De ambtswerkgroep organiseerde op 4 oktober een eerste informatiebijeenkomst in de raadsboerderij in Heinkenszand. Hiervoor werden actief alle dorpsraden, scholen en andere relevante organisaties uitgenodigd, net als personen die in 2019/2020 een rol speelden in het initiatief '75 jaar Slag om de Schelde'. Verder werden alle inwoners van onze gemeente uitgenodigd door middel van persberichten en sociale media.

Er kwamen ongeveer dertig personen op deze bijeenkomst af. Zij kregen informatie over het initiatief, en er werd begonnen met het opstellen van een lijst met activiteiten. Daarnaast was er een brainstormronde, waarin de bezoekers in groepjes bekeken welke initiatieven goed passen binnen het herdenkingsjaar. De bezoekers werd ook gevraagd of ze plaats wilden nemen in het Comité 80 jaar Slag om de Schelde.

Comité 80 jaar Slag om de Schelde

Dit comité bestaat uit vertegenwoordigers van organisaties die activiteiten organiseren in het herdenkingsjaar. Ze vertegenwoordigen dus hun dorp of organisatie. Dat maakt het gemakkelijk om af te stemmen en samen na te denken over nieuwe initiatieven of de uitbreiding van bestaande activiteiten.

Samenstelling

Het comité bestaat uit deze personen:

Miranda Oreel	Dorpsraad Hoedekenskerke
Pia Kamping	Dorpsraad Hoedekenskerke
Anja de Vos	Dorpsraad Nieuwdorp
Mirjam van den Dries	Dorpsraad Lewedorp
Richard Gielens	Dorpsraad 's-Heerenhoek
Marcel Duvekot	Dorp 's-Gravenpolder/veteraan
Jaap Francke	Dorp Borssele
Pieter Hazelager	Culturele Raad Borsele
Stef Traas	Bevrijdingsmuseum
Marian Dellebeke	Muziekvereniging Euterpe
Jan Priem	Kerkje van Ellesdijk
Laura Stroosnijder	Raadslid
Gerard Verkuil	Raadslid
Mitchel Vermeulen	Raadslid

In het comité is dus een brede vertegenwoordiging vanuit de Borselse samenleving aanwezig. Namens bijna alle activiteiten die onder het initiatief vallen, is iemand vertegenwoordigd in het comité.

Toch is niet de héle gemeente Borsele vertegenwoordigd. Niet overal wordt dan ook aandacht besteed aan de 80-jarige herdenking. Opvallend is misschien de afwezigheid vanuit de dorpen Ellewoutsdijk en Baarland. In deze dorpen wordt traditiegetrouw vrij uitgebreid aandacht besteed aan herdenkingen. De dorpsraad van Ellewoutsdijk heeft aangegeven geen zitting te nemen in het comité, maar organiseert wel activiteiten die onder het project vallen. In Baarland is, ondanks een actieve zoektocht, (nog) niemand bereid gevonden activiteiten te organiseren. Bestaande comitéleden hebben aangegeven deze 'gaten' te willen dichten door voor bepaalde activiteiten naar Baarland uit te wijken.

Rol comité

Tijdens de eerste bijeenkomst, op 14 november 2023, is de rol van het comité besproken. Afgesproken werd dat de leden bovenal vertegenwoordigers zijn van organiserende partijen. Het comité als geheel verbindt activiteiten, stemt het programma af, fungeert als klankbord en adviseert gemeenteraad en college. Het comité heeft géén organiserende rol. Er wordt van de leden geen extra werk verwacht bovenop wat ze al doen in hun eigen dorp of organisatie. In de praktijk blijkt dat meerdere leden wel degelijk vanuit hun rol in het comité meer organiserende taken op zich nemen.

Tijdens de eerste bijeenkomst werd ook de rol van de gemeente verduidelijkt. Comitéleden mogen van de gemeente verwachten dat die meedenkt over opzet en uitvoering van activiteiten, subsidiemogelijkheden in kaart brengt, helpt bij het verkrijgen van vergunningen en materiaal, de promotie van de gezamenlijke activiteiten op zich neemt en de plannen en adviezen schrijft.

Het comité is inmiddels meerdere keren bij elkaar geweest. Daarbij is eerst gekeken welke afzonderlijke activiteiten kansrijk zijn om uitgevoerd te worden. Ideeën waarvoor geen organisator gevonden werd of waarvan de uitvoering om praktische redenen twijfelachtig was, zijn geschrapt. Dat leverde een lijst op van bijna veertig initiatieven (zie verderop). Vervolgens bekeek het comité hoe die activiteiten zoveel mogelijk zijn te spreiden over het hele jaar en sprak de groep over

manieren en momenten om het herdenkingsjaar te openen en af te sluiten. Ook is gezocht naar een 'verbindende' activiteit, die de lokale organisatie van activiteiten overstijgt. Die is gevonden, verderop meer hierover.

Van alle activiteiten is een afzonderlijke begroting gemaakt. Ook is een inschatting gemaakt van de kosten voor overkoepelende communicatie/promotie en aanschaf van (promotie)materiaal. Bij elkaar levert dat de totale begroting op van het project.

Provincie

Met de provincie is meerdere keren overleg geweest over mogelijke samenwerking. Ook bezochten leden van de werkgroep meerdere informatiebijeenkomsten van de provincie. De inschatting van de werkgroep is dat de plannen van de provincie voor Borsele nu weinig meerwaarde hebben. Wel blijft de ambtelijke werkgroep regelmatig overleg voeren met de provincie.

Wat willen we doen

Lijst activiteiten

Bijna veertig activiteiten vallen onder de vlag '80 jaar Slag om de Schelde'. Hieronder volgt een korte beschrijving, met vermelding van de initiatiefnemer en het door de organisatoren gevraagde bedrag dat ze nodig hebben om de activiteit uit te voeren. De organisaties hebben daarbij eerst een beroep gedaan op eigen middelen.

Wat: Highland Games by the Sea

Wanneer: 18 augustus 2024

Wie: Gemeente Borsele en Stichting Highland Games

Bestaand evenement, dat traditiegetrouw opent met kranslegging en aandacht voor de rol van de Schotse bevrijders. Het comité wil, in overleg met de organisatie, het evenement aangrijpen om het herdenkingsjaar '80 jaar Slag om de Schelde' te openen, en de inhoud ervan te promoten.

Gevraagde bijdrage: geen. De organisatie van het evenement zorgt zelf voor de financiering, en stelt het comité faciliteiten beschikbaar om het programma van '80 jaar Slag om de Schelde' onder de aandacht van bezoekers te brengen.

Wat: Documentaire Laatste Getuigen

Wanneer: Uiterlijk september 2024 klaar

Wie: Gemeente Borsele/Bevrijdingsmuseum/Studio Haak & Visser

De generatie inwoners die bewust de oorlog meemaakte, is er bijna niet meer. Daarom is het nú belangrijk om hun getuigenissen op te nemen om zo voor de toekomst te bewaren. Uit alle vijftien Borselse dorpen wordt een ooggetuige van de oorlog geïnterviewd. Dat levert een documentaire op van ongeveer een uur. De documentaire wordt een blijvend te bewaren en te gebruiken document, dat beschikbaar wordt gesteld om te vertonen op scholen, in dorpshuizen en bij bijeenkomsten. De documentaire wordt gemaakt door Studio Haak & Visser.

Gevraagde bijdrage: 20.000 euro. De totale kosten van de documentaire bedragen 47.000 euro. De overige kosten worden via subsidies en bij andere financiers gehaald.

Wat: Wandelingen in Borselse dorpen

Wanneer: Verspreid over het hele herdenkingsjaar

Wie: Marcel Duvokot en Gerard Verkuil

Het comité heeft bewust gezocht naar een activiteit die een verbindende rol speelt tussen de deelnemende dorpen, en als rode draad dient tijdens het herdenkingsjaar. Deze reeks wandelingen kan die rol vervullen. Een klein organisatiecomité houdt, in overleg en samenwerking met vertegenwoordigers van de dorpen, in zoveel mogelijk (liefst alle) Borselse dorpen een wandeling. Die worden verspreid door het hele herdenkingsjaar gehouden. De wandelingen vertrekken en finishen in de dorpshuizen en gaan waar mogelijk langs historische plaatsen.

Daarover wordt uitleg gegeven. Dorpen/dorpsraden hebben zelf de mogelijkheid het evenement verder aan te kleden/uit te breiden, bijvoorbeeld door de documentaire ‘Laatste Getuigenissen’ te vertonen. Deelnemers kunnen, door vaker mee te doen, ‘sparen’ voor een zilveren of gouden medaille.

Gevraagde bijdrage: 6500 euro

Wat: Samenzang in kerken

Wanneer: Verspreid over het hele herdenkingsjaar

Wie: Gerard Verkuil

Verspreid over het herdenkingsjaar vinden in dorpskerken samenzangbijeenkomsten plaats. Er worden Engelse hymnes gezongen die passen bij Remembrance Sunday. Waar mogelijk worden er muzikanten bij betrokken.

Gevraagde bijdrage: 2000 euro

Wat: Zeeuwse Veteranendag

Wanneer: september 2024

Organisatie: Stichting Zeeuwse Veteranendag/Bevrijdingsmuseum

Dit evenement vindt voor het eerst plaats in het Bevrijdingsmuseum in Nieuwdorp. Het comité krijgt hier geen bepalende rol, maar bekijkt nog hoe het deze dag een rol kan vervullen in het programma en het herdenkingsjaar onder de aandacht kan brengen.

Gevraagde bijdrage: geen

Wat: Scholenproject met gratis boek voor groepen 7 en 8

Wanneer: Boekpresentatie in najaar '24, project loopt het hele jaar

Wie: Gerard Verkuil/Gemeente Borssele

Gerard Verkuil schrijft – pro deo - een boek waarin door middel van verhalen de achtergrond verteld wordt van onderwerpen in het Bevrijdingsmuseum. Alle kinderen uit de groepen 7 en 8 van de Borselse basisscholen krijgen dit boek. Er wordt een project aan gekoppeld, waarbij kinderen zelf aan de slag gaan met het zoeken naar en schrijven van historische verhalen.

Gevraagde bijdrage: 6500 euro

Wat: Openstelling bunkercomplex Borssele

Wanneer: Laatste weken oktober/begin november

Wie: Dorpsraad Borssele

Openstelling van de bunkers bij de Berg van Troje, met rondleidingen. Scholen worden actief benaderd en uitgenodigd.

Gevraagde bijdrage: 1000 euro

Wat: Gemeentelijke herdenking Slag om de Schelde

Wanneer: 26 oktober 2024

Organisatie: gemeente Borsele

Jaarlijkse herdenking bij het monument op de dijk bij Baarland. Om de aanwezigheid van oude voertuigen mogelijk te maken en activiteiten in de dorpen niet in de weg te zitten, wordt de herdenking 's ochtends gehouden. De herdenking krijgt een uitgebreider karakter dan anders, met mogelijkheid tot een lunch en muziek achteraf.

Gevraagde bijdrage: 3000 euro

Wat: Herdenkingsprogramma Ellewoutsdijk

Wanneer: nog niet bekend

Wie: dorpsraad Ellewoutsdijk

Uitgebreid festival, mogelijk in fort Ellewoutsdijk, met onder meer expositie, optredens, rondleidingen.

Gevraagde bijdrage: 5000 euro

Wat: Mallardmars

Wanneer: 25 en 26 oktober 2024

Wie: Bevrijdingsmuseum

Jaarlijks evenement. Wegens de 80-jarige herdenking is er dit keer een wandeltocht van 80 kilometer toegevoegd aan het programma – een zogeheten Kennedymars. Die start op vrijdagavond 25 oktober bij De Landing in Baarland, en heeft nachtelijke stops in Nisse en Nieuwdorp. De Kennedymars sluit op zaterdag voor het laatste stuk aan bij de reguliere Mallardmars.

Gevraagde bijdrage: geen

Wat: herdenkingsprogramma Kerkje van Ellesdijk

Wanneer: 27 oktober 2024

Wie: Kerkje van Ellesdijk

Middagvullend programma met muziek en verhalen. Gratis toegankelijk.

Gevraagde bijdrage: 1250 euro. Wordt betaald uit de coronamiddelen cultuur.

Wat: Luiden van klokken op historische tijdstippen

Wanneer: Eind oktober/begin november

Wie: Mitchel Vermeulen/kerkbeheerders

Kerkbeheerders wordt gevraagd de klokken in de dorpen te luiden op historisch markante momenten, bijvoorbeeld op het tijdstip van een beschieting, aankomst eerste bevrijders, enzovoorts.

Gevraagde bijdrage: geen

Wat: Herdenking Hoedekenskerke

Wanneer: 29 oktober 2024

Wie: Dorpsraad Hoedekenskerke

Herdenkingsprogramma in en bij de kerk, met muziek, sprekers en kranslegging.

Gevraagde bijdrage: 650 euro

Wat: Herdenking Nieuwdorp/Lewedorp

Wanneer: 30 oktober 2024

Organisatie: dorpsraden Nieuwdorp en Lewedorp

Jaarlijkse gezamenlijke herdenkingsdienst in het kerkje in het Bevrijdingsmuseum.

Gevraagde bijdrage: 1000 euro

Wat: Herdenkingsprogramma Borssele

Wanneer: 30 oktober 2024

Wie: Dorpsraad Borssele

Uitgebreid programma in en rond een tent en de bunkers, met expositie, sprekers, muziek en een rol voor de scholen.

Gevraagde bijdrage: 2500 euro

Wat: Herdenking basisscholen 's-Gravenpolder

Wanneer: 1 november 2024

Wie: basisscholen 's-Gravenpolder

Jaarlijkse herdenking door de drie basisscholen in de kerk en op de begraafplaats. Wordt dit keer uitgebreid met een expositie, gekoppeld aan een schoolproject.

Gevraagde bijdrage: 500 euro

Wat: Inrichten wensboom bij gemeentehuis

Wanneer: 2 november 2024

Wie: Culturele Raad Borsele

Kinderen van alle basisscholen wordt gevraagd een (vredes)wens op een kaart te schrijven. Een selectie wordt, tijdens een ceremonie, aan een markante boom gehangen in de buurt van het gemeentehuis. De kaarten blijven de hele winter hangen, bij de boom staat een informatiepaneel met uitleg.

Gevraagde bijdrage: 1000 euro

Wat: Herdenkingsprogramma en onthulling plaquette 's-Heerenhoek

Wanneer: 2 november 2024

Wie: dorpsraad 's-Heerenhoek

In 's-Heerenhoek is nu nog geen aandacht voor de herdenking van de Tweede Wereldoorlog. De dorpsraad wil dat veranderen door een plaquette te laten maken voor de oorlogsslachtoffers. De onthulling wordt omlijst met activiteiten, zoals een maaltijd, scholenproject, expositie en mogelijk gecombineerd met activiteiten op de begraafplaats in het kader van Allerzielen.

Gevraagde bijdrage: 3000 euro

Wat: Herdenkingsprogramma Hoedekenskerke

Wanneer: 2 november 2024

Wie: dorpsraad Hoedekenskerke

Uitgebreid herdenkingsprogramma in en rond een tent, met optredens, expositie, bezichtigingen oude voertuigen, en meer.

Gevraagde bijdrage: 5000 euro

Wat: Herdenkingsconcert Euterpe

Wanneer: 9 november 2024

Wie: muziekvereniging Euterpe

Vindt plaats in De Stenge in Heinkenszand. Er wordt een combinatie gemaakt met toneel, een verteller, beelden, etc. Het programma, of delen ervan, kunnen in de weken erna nog opgevoerd worden in dorpshuizen. Er is hiervoor in elk geval belangstelling vanuit Baarland en Borssele.

Gevraagde bijdrage: 9000 euro

Wat: Bevrijdingsmuseum gratis toegankelijk voor inwoners Borsele

Wanneer: Voorjaar 2025

Wie: Bevrijdingsmuseum/gemeente Borsele

Inwoners van de gemeente Borsele mogen twee dagen lang gratis naar het Bevrijdingsmuseum.

Gevraagde bijdrage: 5000 euro. Deze activiteit wordt betaald uit de coronamiddelen cultuur.

Wat: Voltooiing Liberation Route/fietsroute langs oorlogsmonumenten

Wanneer: Voorjaar 2025

Wie: Gemeente Borsele

De Europese Liberation Route loopt deels door de gemeente Borsele. Op markant-historische punten staan informatiepalen met bankjes, maar nog niet op alle beoogde locaties. We voltooien deze route door de plaatsing van nog enkele palen en borden. We bekijken of we dit kunnen koppelen aan het uitzetten van een fietsroute langs oorlogsmonumenten en -graven in onze gemeente. Die zou dan tijdens de start van het toeristisch seizoen 2025 gepresenteerd kunnen worden.

Gevraagde bijdrage: 6.000 euro. De provincie levert een bijdrage aan de voltooiing van de Liberation Route in de vorm van de donatie van één informatiepaal met bord. De gemeentelijke bijdrage van 6.000 euro wordt betaald van de coronagelden cultuur.

Wat: Drive-in bioscoop

Wanneer: voorjaar 2025

Wie: dorpsraad Hoedekenskerke

Vertoning van de film Slag om de Schelde op een groot scherm op het havenplateau. Te bekijken vanuit de auto.

Gevraagde bijdrage: 6000 euro

Wat: Presentatie kinderboek Nederlands-Indië

Wanneer: Winter of voorjaar 2025

Wie: Gerard Verkuil

Presentatie van het nieuwe kinderboek van Gerard Verkuil. Dat gaat over de belevenissen van het Zeeuwse bataljon tijdens de oorlog in Nederlands-Indië.

Gevraagde bijdrage: geen

Wat: Dodenherdenking in diverse dorpen

Wanneer: 4 mei 2025

Wie: diverse dorpsraden

In meerdere dorpen wordt op 4 mei reguliere Dodenherdenking gehouden. Omdat deze dag in 2025 op zondag valt, krijgen sommige herdenkingen om die reden een sober karakter. Voorlopig zijn er geen uitgebreide plannen voor deze bijeenkomsten, maar alle herdenkingen vallen wel onder de paraplu '80 jaar Slag om de Schelde'. Mogelijk worden sommige programma's nog uitgebreid.

Gevraagde bijdrage: voorlopig 200 euro per herdenking per dorp, op dit moment 600 euro. Mochten dorpen hun programma's nog uitbreiden, dan kan een beroep worden gedaan op het budget voor 'nog onbekende activiteiten'.

Wat: Gemeentelijke Dodenherdenking

Wanneer: 4 mei 2025

Organisatie: gemeente Borsele

Jaarlijkse Dodenherdenking in Heinkensand. We bekijken nog of deze herdenking, in het kader van 80 jaar herdenken, uitgebreid kan worden.

Gevraagde bijdrage: geen (wordt betaald uit bestaand structureel budget)

Wat: Bevrijdingsontbijt in dorpen

Wanneer: 5 mei 2025

Wie: meerdere dorpsraden

Meerdere dorpsraden spelen met het idee voor een bevrijdingsontbijt, -lunch of -brunch. Dorpen denken nog na over mogelijke uitbreiding van dit programma. Voorlopig trekken we per activiteit 500 euro uit.

Gevraagde bijdrage: 500 euro per dorp. Op dit moment 2000 euro.

Wat: Bevrijdingsconcert Euterpe

Wanneer: 5 mei 2025

Wie: muziekvereniging Euterpe

De muziekvereniging betreft hier een zanger, zangeres of band bij.

Gevraagde bijdrage: 8000 euro. Wordt betaald uit de coronagelden cultuur.

Wat: Beleefroute door Hoedekenskerke

Wanneer: Openingsdatum nog onbekend

Wie: Groep inwoners Hoedekenskerke

Wandelroute door en rond Hoedekenskerke, tussen verschillende paaltjes met QR-codes. Door die te scannen, horen deelnemers historische verhalen over de specifieke locaties.

Gevraagde bijdrage: 3000 euro

Wat: Canvas doeken in alle dorpen

Wanneer: Doorlopend

Wie: Gemeente Borsele

In alle dorpen hangen het hele jaar grote canvas doeken (afmeting: 6,75x1,25 meter) die verwijzen naar '80 jaar Slag om de Schelde'. Uitgangspunt is om de hoofdrolspelers uit de documentaire 'Laatste Getuigenissen' te fotograferen en in hun eigen dorp te laten zien. Elk dorp krijgt dus een uniek, eigen spandoek.

Gevraagde bijdrage: 7000 euro

Wat: Verkoop van Schotse en Canadese vlaggen

Wanneer: Doorlopend

Wie: Gemeente Borsele

Inwoners en organisaties in Borsele kunnen bij de gemeente voor 5 euro een Schotse of Canadese vlag kopen. Rondom de herdenking van '75 jaar Slag om de Schelde' was deze actie succesvol. Die krijgt daarom een vervolg.

Gevraagde bijdrage: geen

Overige kosten

Naast de directe kosten voor de activiteiten staat nog een aantal posten op de begroting. Die leggen we hieronder uit:

Nog onbekende activiteiten: 5000 euro

We gaan ervan uit dat de lijst met activiteiten redelijk compleet is. Toch kunnen nog nieuwe ideeën opborrelen, zeker richting het eind van het herdenkingsjaar, voorjaar 2025. Nog niet alle activiteiten zijn, meer dan een jaar vooraf, bekend. We houden daarom een bedrag achter de hand om goede, nieuwe ideeën alsnog te financieren.

Aankoop accessoires: 2500 euro

We vinden het belangrijk dat alle activiteiten de uitstraling krijgen van '80 jaar Slag om de Schelde'. We willen het logo van ons project graag op zoveel mogelijk manieren en plaatsen laten terugkomen. Het uitstralen van eenheid stimuleert bovendien vrijwilligers om zichtbaar onderdeel te zijn van het brede comité. We bestellen daarom onder meer vlaggen, banners, speldjes, emblemen en jassen, voorzien van het logo.

Communicatie: 15.000 euro

Om de activiteiten binnen het project bij een groot publiek bekend te maken en veel bezoekers te trekken, is goede promotie van '80 jaar Slag om de Schelde' belangrijk. De komende maanden stelt de werkgroep een communicatieplan op, waarin wordt aangegeven op welke manieren en momenten de activiteiten onder de aandacht wordt gebracht. Dit gebeurt vooral via huis-aan-huisbladen, de gemeentelijke sociale media en tijdens de activiteiten zelf. Daarnaast maakt de werkgroep een programmagids. Mogelijk doen gebeurt dat twee keer: één keer direct na de zomer, met de activiteiten die in het najaar plaatsvinden, en een tweede keer aan het begin van 2025, met daarin de activiteiten van dat voorjaar.

Voor communicatie wordt 15.000 euro uitgetrokken. Een precieze begroting komt in het communicatieplan, maar grofweg ziet deze er zo uit:

Opmaak programmagidsen	5000
Opmaken spread(s) Bevelandse Bode	1000
Plaatsen spread(s) Bevelandse Bode	4000
Fotografie diverse activiteiten	2500
Overig	2500

Verantwoording

De organisatoren van activiteiten, verenigd in het Comité 80 jaar Slag om de Schelde, zien alle initiatieven samen als één pakket, dat naar buiten toe als zodanig wordt gepresenteerd en gepromoot. Onderling zoeken de organisatoren ook steeds de samenwerking. Projecten sluiten waar mogelijk bij elkaar aan, vullen elkaar aan en maken gebruik van elkaars faciliteiten en kennis.

De gemeente zorgt vooral voor overkoepelende promotie van het project. De promotie van afzonderlijke activiteiten is de verantwoordelijkheid van de organisatoren zelf. Zij kunnen hiervoor gebruik maken van de printshop van het Vrijwilligershuis van de gemeente.

Financiën

De verschillende organisatoren hebben niet het complete bedrag van hun activiteiten bij de gemeente gevraagd. Zij hebben eerst gekeken of ze eigen middelen konden inzetten, en hebben gezocht naar mogelijke cofinanciering. Om het complete programma uit te voeren, is nu nog een bedrag van 128.000 euro nodig.

De gemeenteraad wordt gevraagd 108.000 euro beschikbaar te stellen uit het algemeen weerstandsvermogen. Daarnaast wordt 20.000 euro uit de coronamiddelen cultuur gehaald. Daarmee worden bijdragen geleverd aan vier culturele activiteiten uit het plan, te weten: het herdenkingsconcert in het kerkje van Ellesdiek, de gratis openstelling van het Bevrijdingsmuseum voor inwoners van Borsele, de voltooiing van de Liberation Route/realisatie fietsroute langs oorlogsmonumenten, en het bevrijdingsconcert van Euterpe.

De gemeente spant zich in om externe financiers te zoeken voor dit project. Zowel landelijke fondsen als lokale bedrijven zijn benaderd. De werkgroep hoopt en verwacht zo'n 20.000 euro aan subsidies en bijdragen binnen te halen. Hierover komt binnen enkele maanden duidelijkheid. Alle bijdragen die op deze manier nog worden binnengehaald, vloeit terug naar het algemeen weerstandsvermogen en gaat dus af van de gevraagde 108.000 euro.

De gemeenteraad mag van de gemeente verwachten dat die intensief blijft zoeken naar mogelijkheden om subsidies en bijdragen los te krijgen. De organisatoren van activiteiten hebben al 'sobere' begrotingen ingediend, en daarbij zoveel mogelijk de kosten laag gehouden en waar mogelijk een eigen bijdrage geleverd. De gemeente blijft hen stimuleren om creatief met hun budget om te gaan, en ook zelf op zoek te blijven naar mogelijke (lokale) sponsors.

De financiële bijdragen worden aan de verschillende organisatoren beschikbaar gesteld in de vorm van subsidie. Hiervoor wordt een subsidieverordening opgesteld.

Vergelijking met 2019/2020

De gemeenteraad wees in de motie van 12 januari 2023 nadrukkelijk op het succes van de viering van '75 jaar Slag om de Schelde', in 2019/2020. Een vergelijking met het plan van toen is dus op zijn plaats.

Op 7 februari 2019 stelde de gemeenteraad een krediet van 60.000 euro beschikbaar voor de uitvoering van het plan '75 jaar Slag om de Schelde: om nooit te vergeten'. Dit keer wordt de gemeenteraad om 108.000 euro gevraagd. Dat is fors meer. De redenen hiervoor zijn de volgende:

Sinds vijf jaar geleden zijn de prijzen fors gestegen, en daarmee ook de organisatiekosten.

Verder is het programma dit keer een stuk uitgebreider. Vijf jaar gelden vielen zo'n twintig activiteiten onder de vlag van '75 jaar Slag om de Schelde'. Dit keer staan er tussen de dertig en de veertig activiteiten op het programma, inhoudelijk nog uiteenlopende dan vorige keer, en meer verspreid over het hele herdenkingsjaar. Het succes van de oproep om initiatieven aan te dragen is de belangrijkste reden dat de begroting dit keer hoger is dan vorige keer. Dat is de voornaamste reden waarom we u om een hogere bijdrage vragen.

Daarvoor is nog een tweede reden. In 2019 bedroegen de kosten van het plan 104.000 euro. Er werd gerekend op ruim 40 procent cofinanciering van fondsen en lokale bedrijven. Dat bleek een misrekening. Er is destijds nauwelijks cofinanciering gevonden. De activiteiten bleken, zowel los van elkaar als samen, als pakket, niet te passen in de doelen van de benaderde fondsen. Dat is toen opgelost door geld van activiteiten die op het laatste moment niet meer doorgingen, zoals de

realisatie van een beleefroute à 20.500 euro, over te hevelen naar andere activiteiten. Die konden zo toch nog plaatsvinden.

De werkgroep is ook nu op zoek gegaan naar externe fondsen, maar opnieuw is dat een moeizaam proces. De activiteiten vallen, zowel als pakket als los van elkaar, in veel gevallen niet binnen de criteria van de fondsen. Het lijkt daarom niet realistisch opnieuw uit te gaan van 40 procent cofinanciering. De werkgroep hoopt en verwacht nog wel een bijdrage te krijgen van het V-Fonds.

Bijdragen van derden

Alles bij elkaar wordt wel degelijk een fors aandeel aan '80 jaar Slag om de Schelde' uit andere middelen betaald dan uit het aan de gemeenteraad gevraagde krediet. Zo worden vier van de activiteiten gefinancierd uit de coronagelden cultuur. Daarnaast staan er evenementen op de lijst waar geen gemeentelijke bijdrage voor wordt gevraagd, maar die wel in het plan '80 jaar Slag om de Schelde' opgenomen worden, zoals de Mallardmars en de Highland Games. Aansluiting bij die evenementen kost de gemeente geen geld, maar biedt wel mogelijkheden om het programma te promoten en erbij aan te sluiten door kleine nevenactiviteiten te organiseren.

Ook de bijdragen van derden aan gemeentelijke activiteiten rekenen we niet onder 'cofinanciering', maar dragen wel bij aan de realisatie van het programma. Zo zal het Bevrijdingsmuseum een gratis bijdrage leveren aan de gemeentelijke herdenking in Baarland, door op bezoek te komen met historische voertuigen, en levert de provincie een bijdrage aan de voltooiing van de Liberation Route in onze gemeente.

Daar komt nog bij dat organisatoren van evenementen eerst gekeken hebben welke eigen middelen ze kunnen inzetten, en vervolgens een begroting met het restbedrag bij de gemeente hebben ingediend. Ze hebben dus zélf vooraf al voor cofinanciering van hun eigen activiteiten gezorgd. Grootste voorbeeld is de documentaire 'Laatste Getuigen', waarvoor 20.000 euro wordt opgevoerd op de begroting voor Slag om de Schelde, maar die 47.000 euro kost. Ook organisatoren van activiteiten in de dorpen hebben in veel gevallen niet alle kosten bij de gemeente neergelegd, omdat ze eerst in eigen kring hebben gekeken hoe ze delen van hun plannen op andere wijzen kunnen bekostigen.

Al dit soort bijdragen maken samen het plan fors meer waard.

Personele capaciteit

Naast de activiteiten vanuit de samenleving is ambtelijke capaciteit nodig om dit plan van aanpak uit te voeren. We gaan uit van een ambtelijke inzet van 1500 uur. Voor deze inzet is geen capaciteit voorzien. De uren moeten door middel van interne prioriteitstelling vrijgemaakt worden.

De lijst met activiteiten en bijbehorende kosten vindt u nog eens beknopt terug in bijlage 2.

Hoe nu verder

Onder voorbehoud van de vaststelling van dit plan van aanpak gaan de organisatoren van de activiteiten de komende maanden verder met de voorbereidingen. De gemeente bekijkt per activiteit of praktische hulp nodig of wenselijk is. Binnen het comité worden de afzonderlijke programma's verder op elkaar afgestemd.

De gemeente blijft daarnaast zoeken naar subsidieverstrekkers, en helpt organisatoren bij de aanvraag van subsidies. Ook wordt het herdenkingsjaar, en de activiteiten die daarbinnen plaatsvinden, vanaf het begin van zomer 2024 intensief gepromoot.

Met organisatoren van de activiteiten wordt ook de wenselijkheid van de aanwezigheid van collegeleden besproken. Met de leden van het college van B en W wordt afgestemd welke activiteiten zij bijwonen, en wat hun eventuele rol daar zal zijn.

De gemeente blijft regelmatig overleg houden met de provincie. Mochten er mogelijkheden zijn om samen te werken of deel te nemen aan gezamenlijke regelingen, dan worden die kansen benut.

Het college zal de gemeenteraad tot het eind van het herdenkingsjaar, in juni 2025, regelmatig informeren over de voortgang van het project.

Bijlage 1: motie gemeenteraad dd 12 januari 2023

MOTIE VREEMD AAN DE ORDE VAN DE DAG

volgens artikel 34a van het Reglement van Orde

Onderwerp

80 jaar bevrijding

De raad van de Gemeente Borsele in vergadering bijeen d.d. 12 januari 2023,

Overwegende dat:

1. Wij in het jaar 2024-2025 voor de 80^e keer, in vrede en vrijheid, mogen herdenken dat het gebied waarin wij leven werd bevrijd;
2. De oorlog in Oekraïne onderstreept dat het leven in vrijheid absoluut niet vanzelfsprekend is;
3. Er ook in onze gemeente zo'n 150 burgers en circa 7.500 soldaten alleen al tijdens de bevrijding zijn omgekomen;
4. De in onze gemeente geleverde hevige strijd een belangrijke bijdrage heeft geleverd aan het vrijmaken van de Westerschelde en daarmee de toegang tot de havenstad Antwerpen;
5. De bekendheid van deze strijd, bekend onder de naam 'Slag om de Schelde', in de afgelopen jaren weliswaar meer aandacht gekregen heeft, maar het belang hiervan nog altijd bij een te klein gedeelte van de bevolking -zowel die van de Gemeente Borsele als daarbuiten- bekend is;
6. Tijdens de herdenking van 75 jaar Slag om de Schelde er veel animo was voor de veelsoortige activiteiten die toen georganiseerd zijn, maar mede vanwege corona veel activiteiten niet of minder uitbundig konden worden georganiseerd;
7. Er veel mooie initiatieven ontplooid worden door onze inwoners, organisaties en dorpen om de Slag om Schelde, in het bijzonder in 2024-2025, eervol te herdenken;
8. Het van maatschappelijk belang en toegevoegde waarde is om zoveel mogelijk inwoners, jong en oud, van onze gemeente te betrekken;
9. Een gezamenlijke aanpak, waarbinnen de initiatieven optimaal tot hun recht komen, deze bijzondere gebeurtenis kan versterken.

Verzoekt het College:

1. Te inventariseren, samen met relevante organisaties binnen de gemeente, welke initiatieven van toegevoegde waarde kunnen zijn bij het herdenken van 80 jaar Slag om de Schelde in 2024/2025;
2. Te onderzoeken of en op welke manier er kan worden aangesloten bij cq. samengewerkt met andere gemeenten, de Provincie Zeeland en landelijke initiatieven;
3. Een integraal plan op te (laten) stellen -eventueel voortbordurend op het plan uit 2019-, waardoor er eenheid ontstaat in de te organiseren activiteiten;
4. Bij het plan een begroting toe te voegen die toereikend is om de plannen te verwezenlijken en hierbij te onderzoeken of er ook gelden van buiten de gemeentekas kunnen worden benut;
5. Dit plan uiterlijk in december 2023 aan de raad voor te leggen.

En gaat over tot de orde van de dag.

Ingediend door:

SGP-ChristenUnie Borsele,

Dhr. G.G.T. Verkuil

CDA Borsele

Dhr. M. Vermeulen

PvdA Borsele

Mevr. L. Stroosnijder

VD Borsele

Dhr. R. Boekholt

Lokale Partij Borsele

Dhr. B. Smits

D66 Borsele

Mevr. A. van der Ree

Bijlage 2: beknopt overzicht activiteiten en gevraagde bijdragen

Wanneer	Wat	Kosten
18-08-2024	Highland Games Baarland	0
Zomer/najaar '24	Première documentaire 'Laatste Getuigenissen'	20.000
Augustus '24- Mei '25	Wandelingen alle vijftien Borselse dorpen	6700
Augustus '24- mei '25	Samenzangbijeenkomsten in kerken	2000
xx-09-2024	Zeeuwse Veteranendag	0
Najaar '24	Boekpresentatie voorwerpen Bevrijdingsmuseum	0
Vanaf najaar '24	Scholierenproject, inclusief gratis boek voor groep 7/8	6300
25/26-10-2024	Mallardmars	0
Eind okt/begin nov. '24	Bunkers Borssele open	1000
26-10-2024	Herdenking dijk Baarland	3000
27-10-2024	Concert in kerkje Ellesdijk	1250
26/27-10-2024	Luiden klokken op historische tijdstippen	0
29-10-2024	Herdenking bij kerk Hoedekenskerke	650
30-10-2024	Herdenking Nieuwdorp/ Lewedorp	1000
30-10-2024	Herdenking Borssele	2500
01-11-2024	Herdenking basisscholen 's-Gravenpolder	500
02-11-2024	Wensboom scholieren inrichten bij gemeentehuis	1000
02-11-2024	Onthulling plaquette 's-Heerenhoek	3000
02-11-2024	Herdenking H'kerke	5000
09-11--2024	Concert Euterpe	9000
Winter '25	Bevrijdingsmuseum gratis voor inwoners Borsele	5000
Voorjaar '25	Presentatie kinderboek over Nederlands-Indië	0
Voorjaar 2025	Openluchtbioscoop op havenplateau Hoedekenskerke	6000
Voorjaar 2025	Vrijheidsfestival Fort Ellewoutsdijk	5000
Voorjaar 2025	Voltooien Liberation Route/fietsroute oorlogsmonumenten	6000
04-05-2025	Dodenherdenking Nieuwdorp/Lewedorp	200
04-05-2025	Dodenherdenking Borssele	200
04-05-2025	Dodenherdenking Hoedekenskerke	200
04-05-2025	Dodenherdenking Heinkenszand	0
05-05-2025	Bevrijdingsontbijt Nieuwdorp/Lewedorp	500
05-05-2025	Bevrijdingsdagviering 's Gravenpolder	500
05-05-2025	Bevrijdingsontbijt Borssele	500
05-05-2025	Bevrijdingsontbijt H'kerke	500
05-05-2025	Bevrijdingsconcert Euterpe	8000
Nog onbekend	Opening permanente wandeltocht door Hoedekenskerke	3000
Doorlopend	Verkoop van Canadese en Schotse vlaggen	0
Doorlopend	Canvas spandoeken in alle dorpen	7000
xxx	Nog onbekende activiteiten	5000

Overige kostenposten:

Promotiemateriaal	Banners, vlaggen, speldjes, emblemen, jassen, enzovoorts	2500
Communicatie	Folders, advertenties, drukkosten, opmaak, fotografie	15000